

ABD'nin Irak Politikaları

Harp Akademileri Komutanlığı – Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAREN) tarafından düzenlenen “ABD'nin Irak'tan Çıkış Senaryoları” konulu Sempozyum'da sunulan Tebliğ, 15-16 Haziran 2005

ABD'NİN İRAK'TAN ÇIKIŞ SENARYOLARININ TÜRKİYE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BU BAKIŞ AÇISINDA TÜRKİYE'NİN GELİTİRİLMESİ GEREKEN STRATEJİLER

Dr. Gamze Güngörmü Kona

Strateji I : “2005 yılı sonuna kadar Irak'tan çıkmayacak olan ABD” (Senaryo I) Kararında Türkiye'nin Geliştirilmesi Gereken Stratejiler (Strateji I):

ABD'nin Irak'tan çıkış senaryoları kapsamında en olumlu senaryo olarak nitelendirilebilecekimiz bu senaryoda ABD'nin sadece 2005 yılı sonuna kadar Irak'ta kalacağı ön görülmektedir. Ancak, ABD bu kısa süreç içinde Irak'ın güvenliğini sağlamak, sivil yönetimi Irak halkı gözünde tutturmak, Irak'ın zaruri alt yapı ihtiyaçlarını gidermek, Irak'taki federatif yapıyı koruyabilmek ve bu yapının ileride konfederasyona dönüşmesini engelleyebilmek adına Irak'taki etnik ve dini gruplar arasında dengeye dayalı işbirliğini tesis etmek gibi amaçlarının tümünü gerçekleştiremeyeceği için yoğun bir çaba harcayacaktır. Bu senaryo; Irak'ın siyasal, sosyal ve ekonomik açılarından daha az sorunlu olmasını ve federatif yapısını korumasını sağlayacağı gibi; Türkiye'nin de ulusal güvenliğini, Irak ve Orta Doğu devletleri ile gelecekte geliştireceği ilişkilere ve Orta Doğu'daki siyasal duruma olumlu bir getiri sağlayacaktır. Bu nedenle bu senaryo kararında tartışılması gereken temel konu; “Türkiye'nin bu senaryonun gerçekleştirilmesi için geliştirmesi gereken stratejiler neler olmalıdır” konusu olmalıdır.

1. ABD 2005 sonu gibi oldukça kısa bir zaman içinde Irak'tan çekileceği için burada düzeni istediği biçimde şekillendirmeden gitmek durumunda kalacaktır. Ancak, ABD 2005 yılı sonunda Irak'tan çekildiğinde Irak üzerindeki etkinliğini güvenlik açısından Nato, sosyal ve ekonomik açılarından ise BM üzerinden sürdürmeye devam edecektir. 2005 sonrası Irak'ta güvenlik sorunlarını Nato üzerinden sağlayacak olan ABD Nato üyesi Türkiye'den askeri ve lojistik destek talebinde bulunabilecektir. Bu durumda Türkiye'nin rolü olarak öne sürmesi gereken temel unsur federatif yapının devamının sağlanması ve Kuzey Irak'taki Kürt gruplara Sünni ve Şii'lere oranla daha fazla fırsat tanınmasının engellenmesi olmalıdır.

2. ABD 2005 sonunda Irak'tan çekildikten sonra İngiltere, Fransa, Almanya ve Japonya gibi devletler özellikle ekonomik beklentilerle Irak üzerindeki hareket alanlarını geliştirmek isteyeceklerdir. Petrol bu bakımdan belirleyici faktör olacaktır. Türkiye'nin hedefi petrol politikasını merkezini Bağdat'ta tutmak, bu merkezin Kerkük'e kaymasını engellemek olmalıdır.

3. ABD 2005 sonunda Irak'tan çekilmeden önce hem Irak genelinde kendisine karşı olumsuz tavır alan grupları yatıştırmak hem de Irak işgali sonrasında dünya kamuoyundan gelen tepkileri gidermek adına Irak'ın zaruri altyapı ihtiyaçlarını karışılma yoluna gidecektir. Bu amaçla Türkiye Türk firmaları vasıtasıyla Irak'ta pek çok altyapı çalışmaları yapmalıdır.

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

4. ABD 2005 yılı sonunda Irak'tan çekildikten sonra Irak'ın içi lerine karı mamaları için bölge ülkelerinden Türkiye, İran ve Suriye ile belli anlaşmalar imzalamaya yoluna gidebilir. Bu noktada Türkiye'nin pazarlık masasında görüşmesi gereken en önemli konu Kuzey Irak ve Kerkük-Musul olmalıdır.

5. Türkiye ABD'nin 2005 yılı sonunda Irak'tan çekilmesinden sonra ardından bıraktığı federatif yapının konfederatif yapıya dönüşmesini engellemek için Iraklı illere ve Sünni Araplara özerkliklerini ancak federal yapı içinde koruyabilecekleri, konfederasyon tesis edildiğinde ise Kürtlerin bu yapı içinde diğer devletlerin desteği ile en etkin unsur olacakları anlatılmalı, böylelikle iller ve Sünniler federatif yapıyı korumaları özendirilmelidir.

6. Konfederatif bir Irak'ta belirleyici unsur durumunda olacak Kürtler ile Orta Doğu genelinde müttefiklik ilişkisi geliştirmeyi planlayan İsrail'e bu türden bir siyasal yapılanmanın uzun vadede Irak'ın yakın çevresi için bir tehdit unsuruna dönüşebileceği diplomatik bir dille izah edilmelidir.

7. ABD'nin 2005 yılı sonunda Irak'tan çekilmesinden sonra İran Orta Doğu genelinde Iraklı iller üzerinden revizyonist politikasını uygulamaya devam edecektir. Bu durumda Türkiye İran'ı dengeleyebilecek devletler ya da gruplar ile ilişkilerini geliştirmelidir.

8. 2005 yılı sonu gibi kısa bir zaman içinde Irak'tan çıkacak olan ABD Irak'ı istediği biçimde ve tam düzenleyemeden çıkacaktır. Bu tarihten sonra Irak üzerindeki kontrolünü tümüyle yitirmek istemeyecek olan ABD Irak'ta bir üs oluşturacaktır. Bu üs; Irak'ta iller ABD'nin istediği biçimde gelişme göstermeyecek durumlarda devreye sokulacak ve bu üsse gerektiğinde askeri destek Türkiye'den talep edilecektir. Türkiye bu üssün hangi amaçlarla kullanılacağını net bir biçimde tespit etmeden, destek vermekten kaçınmalıdır.

9. Etnik unsurların çeşitliliği bakımından oldukça zengin bir ortam arz eden Orta Doğu coğrafyasında Sünni Araplar, Şii Araplar, Kürtler ve Türkmenlerden oluşan Irak'ın bu unsurların bağımsızlıklarını kazanarak parçalanması diğer Orta Doğu devletlerine gayet olumsuz bir örnek teşkil edecektir. Orta Doğu genelinde siyasi nüfuzunu tam olarak tesis etmek isteyen ABD'ye Irak'ı örnek alıp, Orta Doğu genelinde bağımsızlık mücadelesine girişen çeşitli etnik unsurlarla mücadele etmesinin ne denli zor olacağı ciddi biçimde anlatılmalı ve böylece Kürtlere bağımsız bir devlet kurdurabilmek adına Irak'ı parçalamayı göze alan ABD'ye Orta Doğu genelinde büyük siyasi kayıplar verebileceği açıklanmalıdır;

Strateji II : “2006 yılından itibaren kademeli olarak Irak'tan çekilecek olan ABD” (Senaryo II) Kararısında Türkiye'nin Geliştirmesi Gereken Stratejiler (Strateji II):

Bu senaryo kapsamında ABD'nin 2006 yılından itibaren kademeli olarak Irak'tan çekileceği öngörülse de bu denli kısa bir süre içinde Irak'tan çekilecek olan ABD ardında; siyasal, etnik, ekonomik ve sosyal açılardan oldukça karmaşık bir Irak, etnik ve dinsel bazda parçalanma ihtimali kuvvetli bir Irak, yani konfederatif yapıya dönüşme ihtimali yüksek bir Irak bırakacaktır. Bu nedenle bu senaryo kapsamında tartışılması gereken temel konu; “Türkiye'nin etnik, dini, ekonomik ve siyasal açılardan gayet karmaşık bir görünüm arz eden ve konfederatif bir yapıya dönüşme ihtimali gayet güçlü bir Irak kararısında geliştirmesi gereken stratejiler neler olmalıdır” konusu olmalıdır.

1. Konfederatif yapıya dönüşmesi muhtemel bir Irak kapsamında siyasal kazanımlarını artırması Kürtler, siyasal avantaj sağlamaya çalışan iller ve geçmi dönemlerdeki siyasal

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

üstünlüklerini korumaya çalışırken Sünniler arasında belirmesi kuvvetle muhtemel ciddi çıkar çatışmaları karışığında Türkiye hiçbir grup, hareket ya da parti ile birliğine girmemelidir. Orta Doğu toplumlarının genelinde gözlemlenen kaygan ve kırılabilir yapı içinde mevcut dengeler kolaylıkla değişebilir gibi mevcut stratejik ortaklıklar ve birlikleri de aynı kolaylıkla değişim gösterebilmektedir. Bu nedenle Türkiye her bir grup, hareket ya da partiye eşit uzaklıkla durup bunların yanında ya da karışığında tavır almamalıdır;

2. Konfederatif yapıya dönüşmesi muhtemel bir Irak'ta dış güçlerin desteği sayesinde diğer hareket, grup ya da partiler karışığında daha fazla güç kazanması muhtemel Kürt ölümlerinin sınır ötesi operasyonlarını engelleyebilmek için Türkiye İran-İrak sınırını tümüyle kendi güvenlik kontrolüne almalıdır;

3. Türkiye Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde yayılan Kürtlerin Konfederatif yapıya dönüşmesi muhtemel bir Irak kapsamında Kuzey Irak'ta güçlenen Kürt hareketine destek vermelerini engelleyebilmek için sistemle özdeşleşmelerini sağlamalıdır. Türkiye genelinde özellikle adı geçen bölgelerde yayılan Kürtleri sisteme entegre etmenin en çabuk ve kalıcı yönteminin o bölgelerin ekonomilerini yükseltmek olduğu unutulmamalıdır. Bölgeye yönelik siyasi olmayan güvenliğin teminatı olarak görülen ve bu şekilde yapılacak yatırımlar olası güvenlik tehdidini kısa vadede giderecektir;

4. Bilindiği üzere, Iraklı silahliler bölgedeki hareket alanını ABD'nin Irak'a düzenlediği operasyonun ardından oldukça genişletmiştir. Operasyonun ardından konfederatif yapıya dönüşmesi muhtemel bir Irak olası gelecek ortamında Iraklı silahliler'e Irak ve Suriye'den gelebilecek tehditlerin nitelik ve niceliği de azalmış olacaktır. İstanbul'da iki Sinagog'a düzenlenen insanlık dışı saldırıların ardından Iraklı silahliler bölgede daha fazla ABD desteği sağlayabilecek ve daha rahat hareket edebilecektir. Türkiye bu türden bir Irak karışığında İran ve Suriye ile ilişkilerini geliştirmeli ve Iraklı silahlileri, tehdit unsuru olarak saydığı bu iki Orta Doğu devleti ile göstermelik de olsa dengelemelidir;

5. İran, konfederatif yapıya dönüşmesi muhtemel bir Irak kapsamında Iraklı silahlileri yanına çekerek de en Orta Doğu dengelerinde tutunmaya çalışacaktır. Bu dengeler içinde tutunmayı başararak İran bir süre sonra Orta Doğu genelinde revizyonist tavır alacaktır. Revizyonist bir İran'ın Türkiye'yi bocalatabilmek için Türkiye sınırları dahilindeki silahlileri unsurları ve silahlileri motifleri kullanmayacağı söylenemez. Bu türden bir İran karışığında Türkiye Irak'taki Sünni Arapları ve ABD'yi birer dengeleyici unsur olarak kullanmalıdır;

6. Konfederatif yapıya dönüşmesi muhtemel ve merkezi otoritenin gücünü yitirmiş olduğu Irak olası gelecek ortamında petrol politikalarının merkezi otoritenin silikleştirdiği Ba'dat'tan, bağımsız Kürt Devleti'nin kurulması amacıyla olduğu ya da kurulduğu Kuzey Irak'a kayacaktır. Bu türden bir ortamda Türkiye, Kafkasya bölgesinde Azerbaycan ve Orta Asya bölgesinde Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerini geliştirmeli ve petrol alımı-verimini bu bölgelerde yer alan ülkelerle gerçekleştirmelidir. Bu petro-politik Rusya Federasyonu'na rağmen de Iraklı Rusya Federasyonu dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir.

7. ABD'nin bölgeden ayrılmasının ardından Irak ıla ilacık olan konfederatif yapıya dönüşmesi muhtemel Irak ve karmaşık Orta Doğu ortamında grup ve hareketler arası iç savaş kuvvetle muhtemel gözükmektedir. Bu iç savaşta Türkiye duygusal ya da pragmatist her ne sebeple olursa olsun asker göndererek, diplomatik yoldan destek vererek ya da anlaşmalar imzalayarak asla müdahale etmemelidir. Bu amaçla Mustafa Kemal'in Orta Doğu'ya ilişkin mesafeli tavrı düstur teşkil etmelidir;

8. ABD Irak'ı ve Orta Doğu bölgesini düzenlemeden ya da düzenleyemeden bölgeden uzaklaşsın olsa dahi Irak ve Orta Doğu'ya ilişkin politikalarından vazgeçmeyecek ve adı geçen devleti ve bölgeyi aynı bölgede yer alan güvendiği müttefiklerinin üzerinden yönlendirmeye devam edecektir. Bu anlamda, Türkiye de payına düşen sorumluluğu üstlenmiş olacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken Orta Doğu'daki bazı devletlerle husumeti yoğunlaştırmadan ve yeni düzenlemeler yaratmadan ABD'nin politikalarına aracı olmaktır. Denge önemlidir çünkü Türkiye bölgede istediğini ABD'ye rahatlıkla elde edemeyeceği gibi Arap Orta Doğu'una rahatlıkla elde edemeyecektir. Ancak, olayların ve sürecin dışında kalmanın da Türkiye'ye bir getirisi olmayacaktır;

9. Konfederatif yapıya dönüşmesi muhtemel Irak'ta dış güçlerin desteği sayesinde diğer aktörler, grup ya da partiler arasında daha fazla güç kazanması muhtemel Kürt oluşumların sınır ötesi operasyonlarını engelleyebilmek için Türkiye-Irak sınırını tümüyle kendi güvenlik kontrolüne almalıdır;

Strateji III : “2025 ve sonrası Irak'ta çekilen ancak bölgede etkinliğini devam ettiren ABD” (Senaryo III) Kararında Türkiye'nin Geliştirmesi Gereken Stratejiler (Strateji III):

Bu senaryo kapsamında ABD'nin 2025 yılından sonra Irak'tan çekileceği öngörülmektedir. Ancak, 2025 yılına dek Orta Doğu bölgesi genelinde ve Irak özelinde bu denli uzun bir süre varlığını devam ettirecek olan ABD, sadece Irak'ta değil tüm Orta Doğu bölgesi kapsamında siyasal, ekonomik ve sosyal ortamı kendisine en yüksek fayda sağlayabilecek ve en az zararlı kapatabilecek bir şekilde büründürecektir. 2025 yılına dek süreceği olan bir ABD hakimiyeti neticesinde Irak özelinde üç net mikro senaryo ortaya çıkabilecektir: 1. Irak özelinde 2025 ve sonrasında ortaya çıkabilecek en net mikro senaryo; ABD destekçisi ve ABD karşıtı ülkelerden oluşan bir Orta Doğu ve yine ABD karşıtı ve ABD yandaş gruplardan oluşan ideolojik ve siyasal açılardan ikiye bölünmüş bir Irak olacaktır. Bu nedenle bu mikro senaryo kapsamında tartışılması gereken temel konu; “Türkiye'nin ABD karşıtı ya da yandaş olmak üzere ideolojik ve siyasal açılardan ikiye bölünmüş bir Irak kararında geliştirmesi gereken stratejiler neler olmalıdır” konusu olmalıdır. 2. Irak özelinde 2025 ve sonrasında ortaya çıkabilecek ikinci mikro senaryo; bu süreç içinde Irak'ın siyasal, sosyal ve iktisadi politikalarını belirleyen iki bağıt devlet olacaktır; ABD ve müttefikleri. Bu nedenle bu ikinci mikro senaryo kapsamında tartışılması gereken temel konu; “Türkiye'nin Irak'ın siyasal, sosyal ve iktisadi politikalarını belirleyen iki bağıt devlet ABD ve müttefikleri kararında geliştirmesi gereken stratejiler neler olmalıdır” konusu olmalıdır. 3. Irak özelinde 2025 ve sonrasında ortaya çıkabilecek üçüncü mikro senaryo; bu süreç içinde Türkiye Irak politikalarından uzaklaştırılacaktır. Bu nedenle bu üçüncü mikro senaryo kapsamında tartışılması gereken temel konu; “Irak Politikalarından Uzaklaştırılan Türkiye kararında geliştirmesi gereken stratejiler neler olmalıdır” konusu olmalıdır.

1. “Türkiye'nin ABD karşıtı ya da yandaş olmak üzere ideolojik ve siyasal açılardan ikiye bölünmüş bir Irak kararında geliştirmesi gereken stratejiler neler olmalıdır”

a. Nato üyesi olduğu kimi kesimlerce iddetle eleştirilmiş olsa dahi Soğuk Savaş döneminde Nato kapsamında ABD'nin politikalarına uygun davranması Türkiye'nin bağıt savunma ve güvenlik olmak üzere pek çok alanda kazançlı çıkmasını sağlamıştır. Bu bağlamda Orta Doğu genelinde bu türden bir olası gelecek ortamında Türkiye, ABD'nin sağıında yer alarak politize ve polarize duruma gelen Orta Doğu bölgesinde Türkiye karşıtı grup kararında güçlenecektir. Türkiye'nin kendisine karşı olan Orta Doğu ülkeleri ile mücadelesinin,

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

kendisine karşı olan ABD ile mücadelesinden daha kolay olacaktır unutulmamalıdır;

b. ABD yanlısı – ABD karşıtı Orta Doğu olası gelecek ortamında Türkiye Orta Doğu'da yer alan hiçbir devletin reel anlamda yanında yer almamalıdır. Her iki grup arasında da bu gruplar arasında oluşabilecek olası anlaşmazlıkların Türkiye her iki tarafın da olumsuz uygulamalarına maruz kalabilir;

c. Jeolojik açıdan ikiye bölünmüş Orta Doğu senaryosunda ABD yanlısı Orta Doğu ülkeleri ve ABD karşıtı Orta Doğu ülkeleri birbirleri karşısında siyasal, askeri ve ekonomik yönlerden güçlenebilmek adına bölgeden kendilerini her açıdan destekleyecek yeni müttefikler edinme yoluna gideceklerdir. Türkiye bu süreçte Orta Doğu'ya bazı Orta Doğu devletlerini sözde desteklemek amacıyla gelen Avrupa devletlerinden bazılarının desteğini kazanma yoluna gitmelidir. Böylece, Türkiye Orta Doğu'dan gelen ve gelecek olan tehditleri bu devletlerle geliştireceği ortaklıklarla bertaraf edebilecektir;

d. Orta Doğu bölgesine Batının tekrar yerleşmesi ile birlikte ilk aşamada bu gelişmeyi protesto etmek daha sonraları ise bu gelişme karşısında direnebilmek için bölgede şeriatçi köktendincilik yükselecektir. Orta Doğu'da böylesi bir kısırdanma Türkiye sınırları dahilindeki bu türden şeriatçi oluşumları tetikleyecektir. Bu olası gelişmeyi engelleyebilmek için Türkiye'de tespit edilmiş olan şeriatçi oluşumlar, bunlara yardım ve yataklık eden kişilere karşı da ciddi bir istihbarat faaliyeti ve operasyonla kökten temizlenmeli, bununla ötesinde Türkiye'deki iktidarların laik, demokratik ve Atatürkçü çizgiden uzaklaşmasını engellenmelidir;

e. Jeolojik açıdan ikiye bölünmüş Orta Doğu senaryosuna paralel olarak gelişecek olan Orta Doğu güç dengelerinde Türkiye Orta Doğu bölgesine ilişkin politikalarına Orta Doğu'daki grupların herhangi birinde yer alarak değil, ABD ya da bölgeye gelen Avrupa devletleri üzerinden yön vermeli. Aksi takdirde Orta Doğu politikalarının içine sürüklenebilir. Oysa yabancı devletlerin Türkiye'den talepleri hiç bitmeyeceği için ilişkiler karşılıklılık esasına dayanacak ve daha sağlıklı olacaktır;

f. Jeolojik açıdan ikiye bölünmüş Orta Doğu senaryosunda Orta Doğu bölgesinde yer alan bir grubun bir diğerine karşı güçlenme stratejisi doğrultusunda edinilen yeni müttefiklerin Türkiye'ye yönelik duruşları ve Türkiye'yi algılama biçimi de bu süreçte büyük önem arz etmektedir. Bölge ülkelerince bölgeye davet edilen Avrupalı müttefiklerin Türkiye ile geliştirecekleri ilişkinin belirleyici unsuru Kuzey Irak Kürtleri olacaktır. Bu aşamada, hem Avrupa devletlerinin hem de ABD'nin çeşitli dönemlerde farklı amaçlarını gerçekleştirmek için Kürt kartını kullandıkları gerçeği akılda tutularak, Kuzey Irak'ta kurulacak bir Kürt devletine bölgeye gelen ABD ve Avrupa devletleri tarafından destek verildiğinde Türkiye bu konuyla ilgili karışık duruşunu değiştirmemelidir.

2. "Türkiye'nin Irak'ın siyasal, sosyal ve iktisadi politikalarını belirleyen iki başat devlet ABD ve müttefikleri karşısında geliştirmesi gereken stratejiler neler olmalıdır"

Geliştirilecek olan stratejilerde dikkate alınması gereken başlıca aktörler şeriatçilerdir. ABD'nin yardımları ile Orta Doğu genelinde kendisi için potansiyel tehdit yaratan devletlerin sırayla elimine edilmesi, Kuzey Irak'ta bir Kürt Devleti'nin kurulma amaçlarında olduğu ve Yol Haritası'nın ABD tarafından tereddütsüz olarak kaldırıldığını gören şeriatçi ABD ile birlikte Orta Doğu jeo-politiğinin ve jeo-stratejisinin tek belirleyicisi olacaktır. Türkiye'nin bu doğrultuda şeriatçilerin etkinliğini kırabilmek için geliştirmesi gereken stratejiler şu şekilde özetlenebilir.

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

a. Bilindiği gibi sırail'in 1991 yılını takip eden süreçte Orta Asya Cumhuriyetleri ile ciddi ticari bağlantıları bulunmaktadır. Orta Asya Cumhuriyetleri ile iyi ilişkiler kapsamında Türkiye bu Cumhuriyetlere sırail ile mevcut ticari ilişkilerini hafifletmelerini önermelidir. Ancak, bu teklifi getirirken Türkiye'nin bu Cumhuriyetleri tatmin edici bir takım öz kaynaklara sahip olması gerekmektedir;

b. istihbarat faaliyetleri yoğunlaştırılmalıdır;

c. Mevcut durumda potansiyel sırail aleyhtarında bulunan Arap devletleri ve sırail'in direkt karşısına alacağı Suriye ile ilişkiler, ABD'yi karşımıza almayacak ölçüde, sırail'e karşı 'stratejik ortaklık'ı kaydırılmalıdır. Böylelikle, olası sırail-Ermenistan-Rusya Federasyonu stratejik üçlüsü karşısında Arap devletleri-Türkiye stratejik ortaklık oluşturulmalıdır.

3. "Irak Politikalarından Uzaklaştırılan Türkiye" Karşısında Türkiye'nin Geliştirilmesi Gereken Stratejiler

İlk bakımda gayet olumsuz gibi algılanan bu senaryo karşısında Türkiye Orta Doğu'ya ilişkin politikalarını kendi ulusal güvenlik endişelerine uygun olarak, bağımsız bir biçimde geliştirme imkanına sahip olabilir. Bu güne dek ABD bağlantı olmak üzere, batılı bazı devletlerin isteklerini dikkate alınarak geliştirildiği ve bu nedenle oldukça sınırlı olan Orta Doğu'ya ilişkin hareket alanı Orta Doğu'dan politik anlamda uzaklaştırılması ile özgürleşip, genişleyebilir. Bu bağlamda Türkiye,

a. Suriye, yeni Irak ve İran'a ilişkin dış politik önceliklerini yeniden belirlemelidir;

b. Türkiye, Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti yapılmasına ilişkin olarak kendisini Orta Doğu'dan dışlayan ABD'nin ve bu olası Kürt devletine yeni bir müttefik edinmek üzere sınırsız prim veren sırail'in isteklerini dikkate almaksızın sadece kendi güvenlik kaygıları doğrultusunda kendi Kuzey Irak politikasını geliştirmelidir. Bu özgün Kuzey Irak politikası kapsamında geniş çaplı sınır ötesi operasyonlar, istihbarat çalışmaları ve çeşitli yaptırımlar uygulanmalıdır. Bu politika doğrultusunda Türkmenlere özel bir önem verilmeli ve bölgedeki Türkmen unsuru Türkiye'nin o bölgedeki politikaya önemli rolü olmalıdır;

c. Orta Doğu'dan uzaklaştırılan Türkiye'nin bu bölge devletleri ile olan petrol alım-verimi ve ekonomik ilişkileri de zedelenecektir. Bu iki hususu telafi etmek amacıyla Türkiye'nin yönelebileceği en yakın ve en verimli coğrafya Orta Asya'dır. Orta Asya devletleri ile geliştirilecek çok yönlü ekonomik ilişkiler petrol hususundaki endişeleri de uzun vadede giderecektir;

ABD'nin Irak'tan çıkışı senaryoları bağlamında Türkiye'nin geliştirilmesi gereken stratejilerin tartışıldığı bu son bölümde; ABD'nin Irak'a düzenlediği operasyon ve Irak'ta yapılan seçimlerin ardından Orta Doğu'nun yeniden şekillendirileceği açıktır. Bu yeniden şekillendirme esnasında ve sonrasında ise hem Orta Doğu'da yer alan devletlerin jeopolitiki hem Türkiye'nin kendi ulusal güvenliğini risk altında bırakacak bazı yeni unsurların ortaya çıkması kuvvetle muhtemeldir. Yapılması gereken; Türkiye'nin bu süreci en az kayıpla tamamlayabilmesi için akılcı, güvenilir ve somut sonuç verecek olan bir dizi strateji belirlemesi ve uygulamaya koymasındadır.